

S.O.S. voor de Baai van Missolonghi

Zal er in de loop van het jaar 1981 al weer een doodvonnis zonder kans op genade (beroep) worden geveld over een waterrijk gebied dat van internationaal belang is, dit maal in Griekenland? Het heeft er alle schijn, ware het niet dat de FIR en een handjevol Griekse natuurvrienden, samen met de Franse Sectie van de Internationale Raad voor de Bescherming van Vogels (ICBP) er toch nog in zullen slagen te elfder ure de ondergang van de Baai van Missolonghi te voorkomen.

Bedreigd door uitdroging en verzilting ten gevolge van de vestiging van een petrochemische industrie, loopt het waterrijke gebied van de Baai van Missolonghi in Griekenland gevaar spoedig te verdwijnen, alhoewel het thans van een uitzonderlijk sociaal en ecologisch belang is. In dit gebied broeden niet alleen vele stoot- en watervogels, maar het is ook de laatste grote pleisterplaats voor miljoenen trekvogels vóór hun grote overtocht naar het Afrikaanse continent. Alles wordt in het werk gesteld om het gebied te redden!

Deze uitgestrekte delta van 600 km² herbergt de tot voor enkele jaren een uitzonderlijk aantal water- en stootvogels. De grote verschei-

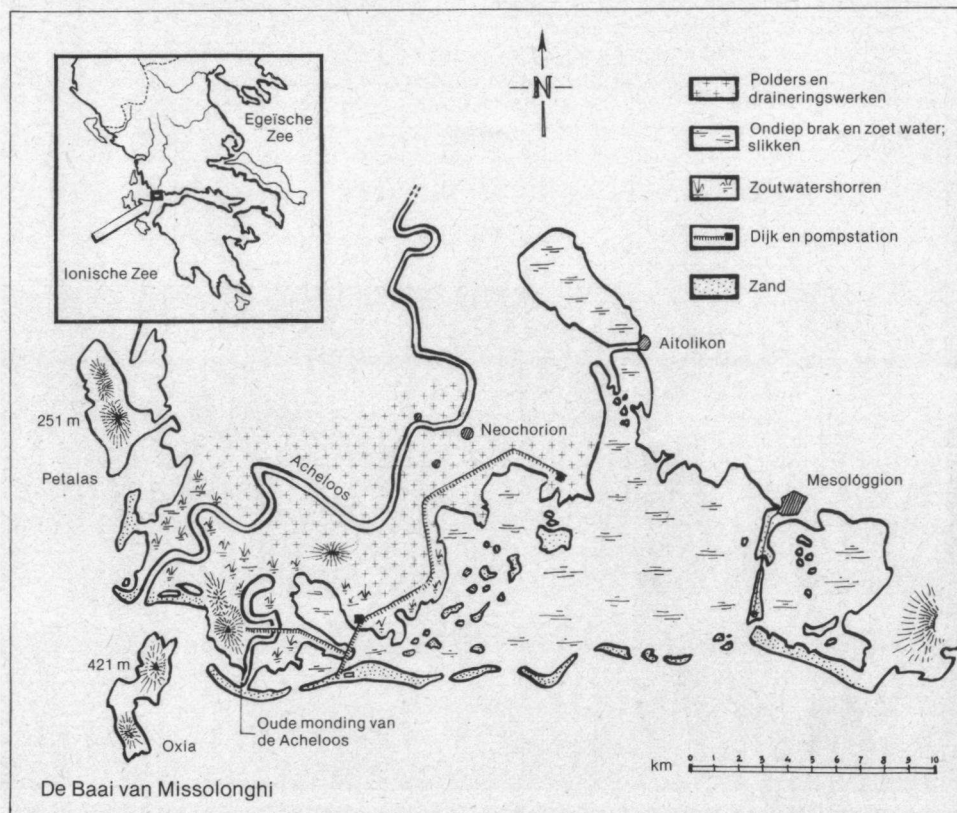
denheid aan biotopen op deze afgelegen kusten van Ionië ligt aan de oorsprong van deze vogelrijkdom.

Achter een duinenrij van ongeveer 30 km strekken zich over een oppervlakte van 190 km² lagunen en zilte moerassen uit.

Ter vergelijking: de plas van Vaccares, in het natuurreservaat van de Camargue, beslaat 'slechts' 75 km².

Reeds vóór 1900 werd de monding van de Acheloos (de belangrijkste van de Griekse rivieren), in verband met grote werkzaamheden, naar het westen verlegd, hetgeen een vermindering van het zoutgehalte en een organische verarming van het water van de baai tot gevolg had.

Maar tot de jaren zestig bleef toch een rijke

Lagunen en slikken ten oosten van de berg Coubsilaris, 434 meter.

Foto: J.F. & M. Terrasse.

verscheidenheid aan biotopen bestaan, van de zoute schorrengebieden en zoetwatermoerassen langs de oude en de nieuwe bedding van de Acheloos, tot aan de heuvels die bedekt zijn met een weelde van dicht, doornig struikgewas. Deze heuvels, vroegere eilandjes ontstaan door aanslibbende grond in de krommingen van de rivier, verheffen hun kalk-

achtige ruggen boven een vlak landschap van moerassen en ondergelopen graslanden. Eén eilandje is nog afgescheiden van de oever, maar voor hoe lang nog?

Het ecologisch belang van dit geografisch uiterst bijzondere gebied is duidelijk, want deze rotsachtige eilandjes midden in de baai dragen veel bij tot de verrijking en de ver-

Het eiland Oxia met een gezicht op de monding van de rivier de Acheloos met de laatste zoetwatermoerassen.

Foto: J.F. & M. Terrasse.

Vroeger broedde ook de Lepelaar in de baai, nu komen ze er alleen nog tijdens de trektijd voor.
Foto: Jean-François & Michel Terrasse.

scheidenheid van het ecosysteem.

Voor talloze stootvogels, vooral voor de Vale Gier en de Zeearend dienen ze als slaap- of vluchtplaats en een eilandje herbergt één van de in Europa zeldzaam voorkomende broedkolonies van de Vale Gier.

Op het tijdstip van de grote trek maken de zweefvliegers onder de vogels, zoals de stootvogels, gebruik van de termiek langs deze heuvels om hoogte te winnen, dat noodzakelijk is voor hun verplaatsingen.

Geschiedenis van de veranderingen en hun ecologische gevolgen

Omstreeks 1960 werden er zoutpannen aangelegd, die een volledige mislukking bleken te zijn en deze werden daarna in visvijvers veranderd. Ofschoon dit een gevoelige klap voor de vogelbevolking was, bleek dat nog niets te zijn in vergelijking met wat de inpolderingen aanrichtten, die een oppervlakte van 200 km² zout en zoet water moerasgebied vernietigden.

Men kan stellen dat dit project, gestart in 1967, de eerste ecologische catastrofe was die de baai trof. Van dit natuurparadijs, waar de zeldzaamste vogelsoorten van Europa nestelden, restten nog slechts doodse polders, volledig onvruchtbaar door het hoge zoutgehalte van de bodem.

Ornithologische gegevens over de omvang van de verwoesting ontbreken helaas, maar de rijkdom van de naburige baaien, zoals de Golf van Arta in het noordwesten, geeft ons toch een idee hoe het eens moet zijn geweest.

In deze periode is daar de grootste kolonie van de Lachstern in Griekenland en de enige kolonie van de Reuzenstern verdwenen. En men is er vrijwel zeker van dat de Witte en de

Kroeskoppelikaan, de Zeearend en de Lepelaar er ook genesteld moeten hebben, maar toen ook deze streek verlieten.

Vanaf 1970 zijn het de waarnemingen van C. Vagliano, de ornitholoog die de leiding heeft van de Ornithologische Groep van de Griekse Vereniging voor Natuurbescherming, die het belang hebben kunnen aantonen van wat nog van de delta van de Acheloos is overgebleven als overwinteringsgebied voor de Europese watervogels.

Enkele tienduizenden steltlopers en 10.000 tot 50.000 eenden (waaronder Wilde Eend, Pijlstaart, Smient, Slobeend, Wintertaling en Bergeend) maken een regelmatig gebruik van de slik- en watervlakten. Aalscholvers, Witte en Kroeskoppelikanen zijn er vaste wintergasten.

Wat de stootvogels betreft, afgezien van de gieren die daar standvogel zijn, en enkele overwinterende soorten zoals Zeearend en Bruine Kiekendief, biedt de baai aan talloze Europese soorten (Buizerd, Roodpootvalk, Boomvalk, Sperwer en Visarend) een belangrijke pleisterplaats voordat ze de Middellandse Zee oversteken. Nu het grootste deel van de moerassen van Zuid-Griekenland en de Peloponnesus drooggelegd is blijkt de Baai van Missolonghi de laatste grote overgebleven pleisterplaats te zijn voor de trekvogels, die de Adriatische trekroute voor het oversteken naar het Afrikaanse continent gebruiken.

Economische belang van de visserij

Vóór de inpolderingswerken aangevangen waren bereikten de opbrengsten van de plaatselijke traditionele visserij recordhoogten. Een hele mensengemeenschap leefde daar van wat de visvangst opleverde.

Men ving er Zeebarbeel, Zeebaars, Paling en Goudbrasem. De als 'boutargue' bekendstaande kaviaarsoort werd geleverd door de Zeebarbeel. Men schat dat de lagunen, vóór hun omvorming, 5 kg vis per m² en per jaar opleverden. Dergelijke opbrengsten komen overeen met 70% van de behoefte aan vis van geheel Griekenland. Na 1967 liep de opbrengst van de plaatselijke visserij terug en haalt nu nog maar één derde van voorheen.

Industrialisatie-programma

In 1975 besliste de Griekse regering in het westelijk gedeelte van de delta een groot petrochemisch complex op te richten, dat kon profiteren van de nieuwe zoutpannen ter plaatse, die het voor de fabricatie van polythyleen en andere plastic-soorten de nodige natriumchloride konden leveren.

Reeds bij de aanvang van de aanpassingswerken liep de opbrengst van de visvangst gevoelig terug, hetgeen veel vissers dwong

Vliegende Witte Pelikaan.
Foto: J.F. & M. Terrasse.

tot het opgeven van hun werk. Het getuigt van cynisme, dat de promotoren van de werken argumenteerden dat de industrialisatie werk zou verschaffen aan de bevolking, terwijl hun ingrijpen juist de oorzaak was van die werk-

loosheid en de doodsteek toebracht aan de activiteiten van de laatste vissers, die nog krampachtig trachtten vast te houden aan hun oude beroep.

Met het oog hierop hebben natuurbeschermers besloten samen te spannen met de vissers van Missolonghi om het natuurlijk milieu, dat een bron van welvaart is voor de bevolking, veilig te stellen.

Hieronder volgen hun argumenten en voorstellen:

- De petrochemie en de zoutpannen zullen de ecologische en ichtyologische rijkdom van de Baai van Missolonghi onherroepelijk vernietigen door het zoutgehalte van de gronden te verhogen en door verschillende verontreinigende stoffen in het ecosysteem te laten doordringen (onder meer kwik, ontstaan door de electrolyse van natriumchloride).
- Ten slotte zal het uitlopen op een volledige vernietiging van elk leven in deze baai en op een doodvonnis op korte termijn voor de visserij, die een rijke bron van proteïne is en daarom van uiterst groot belang.
- Daarentegen stellen zij voor een gedeelte van het zoete water van de Acheloos, door middel van kleine geulen, te laten afvloeien naar de thans steriele polders om die zodoende een nieuw leven in te kunnen blazen en tegelijkertijd gunstige voorwaarden scheppen voor de regionale visserij. Dat laatste zou dan weer een bron van inkomsten worden voor de actieve bevolking.

Conclusie: oproep tot de Europese Gemeenschap

De argumenten van de natuurbeschermers en de vissers van Missolonghi zijn helaas vastgelopen op de onverzettelijkheid van de Griekse regering en de aanvang van de werk-

Vroeger broedde de Witte Pelikaan in de baai, maar zij werden er verstoord en verjaagd.

Foto: J.F. & M. Terrasse.

De duinenrij van bijna 30 km lang, die thans nog een uitgestrekt gebied van lagunen en zilte moerassen van 190 km² beschermt.
Foto: J.F. & M. Terrasse.

zaamheden zijn zeer spoedig te verwachten. Ondanks de steun die wordt verleend door de pers, de politici van de streek en de wetenschapsmensen van het hele land staan de Griekse natuurbeschermers onmachtig tegenover de beslissingen van het Griekse ministerie voor de nijverheid en de machtige fi-

nanciële belangengroepen, die bij de zaak zijn betrokken. Het enige wapen dat hen nog rest is een oproep tot de Europese bevolking, die gevraagd wordt om hun opinie hierover te laten horen. En dat is de reden van het SOS dat aan alle internationale verenigingen voor natuurbescherming wordt doorgegeven, onder

De zoutwaterschorren bij de monding van de Acheloos, één van de belangrijkste rivieren van Griekenland. Dit gebied is van uitzonderlijk belang voor de duizenden eenden en steltlopers op de trek.
Foto: J.F. & M. Terrasse.

meer via dit artikel. Want de enige druk die nog op de Griekse regering kan worden uitgeoefend moet komen van het Parlement of van de Europese Gemeenschap.

De vissers hanteren het enige wapen (verdedigingsmiddel) waarover ze kunnen beschikken in een strijd tegen een overheid, die beroep kan doen op een politiemacht en dat niet nalaat. Ze rebelleren... In april 1981 is het bij de monding van de rivier, waar met de voorbereidende werkzaamheden en grondboeringen werd aangevangen, tot ernstige incidenten gekomen.

Voor nadere informatie over dit grote probleem kan men zich wenden tot onze redactie of mr. Byron Antipas, Hellenic Society for the Protection of Nature, Kydathineon 9, Athene, Griekenland.

Symposium

'Natuurbehoud in de jaren tachtig'

Op zaterdag 10 oktober 1981 organiseert de Stichting Kritisch Faunabeheer een symposium ter gelegenheid van haar eerste lustrum 'Natuurbehoud in de jaren tachtig'. Doel is het bijeenbrengen van feiten en meningen met betrekking tot het natuurbeheer in het afgelopen decennium. Om alle aspecten, die hieraan verbonden zijn, te belichten zal een aantal sprekers, elk vanuit hun gezichtshoek de problematiek toelichten, te weten: jhr. mr. F.C.M. van Rijkevorsel (hoofd van de directie Natuur- en Landschapsbescherming i.o. van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk), mevrouw I. Lambers-Hacquebard (lid van de Tweede Kamer voor D'66), S. Algra (Stichting Natuur & Milieu), dr. Ir. P. Gruys (directeur van de vestiging Arnhem van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer), drs. J. Mennema (hoofd van de afdeling Nederland van het Rijksherbarium, Leiden) en H. van der Lans (voorzitter van de Werkgroep Kritisch Bosbeheer).

Plaats: Grand Hotel Krasnapolsky, Dam 9, Amsterdam. Aanvang 10.00 uur. Om 15.45 uur zal het officiële gedeelte worden beëindigd, waarna u informeel met bestuur en sprekers kennis kunt maken. U kunt zich opgeven door storting van f 9,50 op giro 3 522 188 ten name van de Penningmeester Stichting Kritisch Faunabeheer, Bostel. In dit bedrag zijn onder meer begrepen de kosten van een symposium boekje. Om organisatorische redenen worden belangstellenden voor het informele gedeelte verzocht dit kenbaar te maken door de vermelding 'nablijven' op de aanmelding. Voor nadere inlichtingen telefoon 070 - 865 926 (alleen 's avonds).

■ Symposium Commissie SKF, A. Remeeus, Stuyvesantstraat 49, 2593 GB 's-Gravenhage, tel. overdag 070 - 624 511, toestel 323.

Werkgroep Watersnip

Wij meldden reeds eerder (zie Het Vogeljaar 29 (2): 76-77 en 29 (3): 155) over de Werkgroep Watersnip, ingesteld door de Directeur Fau-

Het is van belang te weten, dat lord Byron 175 jaar geleden zijn leven opofferde om de Griekse bevolking te steunen in haar strijd voor de onafhankelijkheid, daar waar nu de bevolking bereid is te vechten voor het behoud van de Baai van Missolonghi. Een baai die onontbeerlijk is voor de miljoenen trekvogels, die daar jaarlijks passeren en tijdelijk voedsel en een rustplaats vinden (zie ook 'Eco-forum', no. 7, maart-april 1981, Bulletin of the European Environmental Bureau).

nabeheer van Ministerie van Landbouw en Visserij.

Dit rapport schijnt met grote voortvarendheid en met spoed te zijn samengesteld en in maart 1981 te zijn volbracht.

Ondanks herhaald verzoek bij Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij werd ons te kennen gegeven dat het rapport ons zal worden toegezonden zodra dit is vrijgegeven. Tot op dit moment (17 augustus 1981) hebben wij dit verslag nog niet ontvangen en wij vragen ons af waarom met het vrijgeven van dit rapport reeds haast vijf maanden is gewacht. Terwijl op 18 augustus de jacht op Watersnippen in Nederland opnieuw is geopend.

De reden voor dit lange uitblijven van dit rapport, dat allang klaar is, is ons niet helemaal duidelijk.

Bovendien werd in 'De Nederlandse Jager' 86 (17): 518-519 reeds over de inhoud van dit rapport uitgebreid gepubliceerd, terwijl uit de tekst in 'De Nederlandse Jager' gesuggereerd wordt dat er geen denken aan is dat de jacht op de Watersnip in Nederland per 18 augustus 1981 zal worden gesloten.

Men schrijft 'dat de sterfte door de jacht voor de watersnip-populatie dynamisch van weinig betekenis is'. Dus toch van enige betekenis, blijkbaar. Een reden temeer om de jacht op de Watersnip die in ons land door nog geen twintigtal jagers meer wordt bedreven, stop te zetten.

Al zou dit alleen maar een nuttige voorbeeld-functie zijn voor andere landen, zoals Frankrijk.

In dit zelfde tijdschrift wordt tevens medewerking gevraagd van jagers om, in samenwerking met het RIN te Leersum, vleugels van geschoten Watersnippen in te leveren voor onderzoek. Hieruit zou blijken dat de KNJV toen dus al op de hoogte moet zijn geweest van de mening van de minister over al dan niet sluiting van de jacht op de Watersnip. Het is trouwens nog maar zeer de vraag of uitkomsten van vleugelonderzoek van Watersnippen wel tot de gewenste resultaten zullen kunnen leiden. Bovendien stimuleert dit onderzoek ons inziens de jacht op de Watersnip.